PISA-TULOSTEN LASKUN TAUSTAT

Leea Lakka
FM (väit.), Helsingin yliopisto
21.3.2024

LUKUTAITO HEIKKENEE, KOSKA LUKEMINEN VÄHENEE

- Vapaa-ajan lukeminen vähenee ja kapenee kaikissa ikäryhmissä.
- Myös koulupäivän aikainen lukeminen vähenee.

RATKAISUJA

- Sääntely: POPS-uudistuksessa kiinnitettävä huomiota minimin kuvauksiin
- Oppimateriaalien saatavuus turvattava
- Työskentelyn edellyttämisen mahdollisuudet: koulun resurssit (aika, aikuiset, materiaalit)

LUKUTAITO ERIYTYY ALUEELLISESTI

Taulukko 3.5 **Tyttöjen ja poikien pistemäärien keskiarvot koulun sijaintiympäristön mukaan**

	Matematiikka			Lukutaito			Luonnontieteet		
Sijainti	**Tytöt**	**Pojat**	**Erotus**	**Tytöt**	**Pojat**	**Erotus**	**Tytöt**	**Pojat**	**Erotus**
Kylä, taajama, haja-asutusalue	467	462	5	492	448	44	506	481	25
Pikkukaupunki	485	467	18	515	456	59	524	490	34
Keskikokoinen kaupunki	484	479	5	512	467	45	519	496	23
Iso kaupunki	495	499	–4	518	483	35	528	517	11

- Nuorten näköalat tulevaisuuteen selittävät eroa:
  - Koulutusmahdollisuudet
  - Jäämisen ja lähtemisen aikeet
  - Paikalliset tavat ja arvostukset
- Taustalla laajempi kaupunkien ja harvaan asutun seudun välinen eriytyminen.

PERHETAUSTAN VAIKUTUS KASVAA

- Etenkin isien koulutusvalinnat heijastuvat poikien koulutusvalintoihin.
- Valinnat ja suunnitelmat nojaavat osin perusteettomiin oletuksiin jatkuvuudesta.
- Kiinnnostuskeskeiset ratkaisut lukutaidon ongelmiin voivat vahvistaa perhetaustan vaikutusta.

RATKAISUJA

- Kotitaustan tuottamaa eroa lienee mahdollista vähentää riittävällä perusopetuksen resursoinnilla.
- Juurisyy on perheiden eriytymisessä. Sen ratkaiseminen vaatii laajaa ja määrätietoista politiikkaa useilla eri sektoreilla.

TOISEN ASTEEN KOULUTUSVALINNAT

- PISAssa ei tiedustella jatko-opintoaikeita. Kansalliset arviot kuitenkin osoittavat, että orientaatio lukioon / ammatillisiin opintoihin selittää lukutaidon tasoa.
- Lukion ja ammatillisen koulutuksen välistä eroa on etenkin amisreformin myötä kasvatettu.
- Vaikutus heijastuu:
  - Yläkoululaiset mitoittavat opiskelunsa amistoiveisiin.
  - Amiksessa ei juuri mahdollisuuksia parantaa taitoja.
  - Oppivelvollisuuskoulussa valitaan, että osa opiskelijoista saa tietoja ja taitoja työelämään, ei niinkään kansalaisuuteen yhteiskunnassa.